

Nuorisoalan asiantuntijalausunto valtionvarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostolle hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Asia: HE 109/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025.

Teema: Nuorisotyö (luku 29.91.) Nuorisotyön keskeiset painotukset ja kipupisteet talousarvioesityksessä.

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry edistää nuorten osallisuutta yhteiskunnassa sekä kouluttaa, palvelee ja tuo yhteen järjestöissä, kunnissa ja seurakunnissa työtä tai vapaaehtoistyötä tekevät nuorisoalan toimijat. Allianssin jäsenenä on yli 150 nuorisojärjestöä ja muuta nuorisoalalla toimivaa yhteisöä - käytännössä kaikki Suomessa toimivat nuorisoalan järjestöt.

Eduskunnan valtionvarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostolle

Kiitämme jaostoa mahdollisuudesta lausua. Tässä lausunnossa haluamme korostaa erityisesti seuraavia talousarvioon liittyviä huolia:

- **Nuorisotyön määrärahoihin esitetään neljän prosentin leikkausta, mikä on epäjohtonmukaista suhteessa nuorten jatkuvasti kasvavaan pahoinvointiin ja nuorten tarvitsemaan tukeen.** Hallituksen päättämät rajut valtionavustusleikkaukset OKM:n hallinnonalalle onnistuttiin nuorisoalan näkökulmasta kuitenkin kohdentamaan kohtuullisen onnistuneesti vuodelle 2025.
- Vuodelle 2026 suunnitellut suuremmat valtionavustusleikkaukset tulevat aiheuttamaan merkittävää haittaa nuorten hyvinvoinnille, mikäli leikkauksia ei kohtuullisteta.

Kipupisteitä on lukuisia

Nuorisotyön keskeisimmät kipupisteet ovat riittämättömät resurssit, epäjohtonmukainen rahoitusmalli sekä kokonaisuuden heikko johtaminen valtionhallinnossa.

Paitsi nuorten itsensä takia, myös kestävän julkisen taloudenhoidon takia nuorten hyvinvointia on järkevää tukea mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Jo 1990-lamasta tiedetään, että jos nuoret eivät saa tarvitsemaansa tukea ja pääse kiinnittymään osaksi yhteiskunnan toimintoja, yhteisöihin ja työmarkkinoille kiinnittyminen heikkenee koko elämänkaaren ajan.

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry
Allianssi-talo, Asemapäällikönkatu 1, 00520 Helsinki
nuorisoala.fi
info@nuorisoala.fi

Nuoriin ja nuorten perheisiin kohdistuu lukuisia leikkauksia eri ministeriöissä. **Olemme toistuvasti esittäneet tarpeen nuorivaikutusten arvioinnille, jotta lainsäädännön ja talouden suunnittelun mahdolliset vaikutukset nuoriin erityisryhmänä saataisiin selville.** Tämä on tärkeä osa nuorten hyvinvoinnin johtamisen uudistusta, joka edistäisi kustannustehokkaasti nuorten hyvinvoinnin laskun kääntämistä nousuun.

Hallitus esittää tavoitteekseen parantaa suomalaisten mahdollisuuksia rakentaa tulevaisuuttaan ja kertoo talouden vakauttamisen tukevan mm. perheellistymistä. **Nuoriin ja nuorisoalaan kohdistuvat leikkaukset, lapsiperheköyhyyden lisääminen ja sosiaaliturvan heikentäminen välittävät kuitenkin hyvin toisenlaisen tulevaisuuskuvan nuorille.**

On todettava, ettei nuorisotyön keskeisiä painotuksia ole mahdollista nykyisen talousarvioesityksen puitteissa vaikuttavasti toteuttaa, ellei nuorisopolitiikan johtamista merkittävästi paranneta. Valtionavustusleikkauksia on myös kohtuullistettava, jos tavoitteisiin halutaan päästä.

Nuorisotyön määrärahoista leikataan yli 15 % hallituskauden alkuun verrattuna

Nuorisoalan rahoitukseen kohdistetut leikkaukset pysyivät neuvotteluissa lähes opetus- ja kulttuuriministeriön talousarvioesityksen mukaisella tasolla. Nuorisotyön määrärahoja leikataan vuodelle 2025 noin 4 prosenttia verrattuna vuoteen 2024.

91. Nuorisotyö (nuorisotyön kokonaisrahoitus)		
2023 tilinpäätös	2024 varsinainen talousarvio	2025 hallituksen esitys
82,9 miljoonaa	74,0 miljoonaa (-11 %)	70,9 miljoonaa (-4 %)

Nuorisoalan kokonaisrahoitus jakautuu useaan eri kohteeseen järjestöille, kunnille ja muille toimijoille. Rahoitus oli vuonna 2023 noin 85 miljoonaa euroa, joka sisälsi määräaikaista korona-ajan panostuksia nuorisotyöhön. Vuoden 2024 varsinaisessa talousarvioesityksessä kokonaisrahoitus oli noin 74 miljoonaa euroa. Hallituksen talousarvioesityksessä vuodelle 2025 nuorisoalan kokonaisrahoitus on noin 70,9 miljoonaa euroa. VM:n suuria leikkauksia nuorisojärjestöille sisältäneessä esityksessä se olisi ollut noin 67,6 miljoonaa euroa.

Vaikka leikkauksia kohtuullistettiin, **verrattuna Orpon hallituskautta edeltävään aikaan vuoden 2025 nuorisoalan rahoitus vähenee hallituksen jo tekemien ja ensi vuodelle esittämien**

leikkausten sekä määräaikaisten avustusten loppumisen myötä yli 15 prosenttia verrattuna vuoteen 2023.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan talousarvioehdotuksessa vuodelle 2025 merkittäviä leikkauksia nuorisoalan kokonaisrahoitukseen ei oltu vielä kohdennettu. Sen sijaan valtiovarainministeriön ehdotuksessa vuoden 2025 talousarvioksi nuorisotyön kokonaisrahoitukseen kohdistui noin 6,5 miljoonan euron leikkaukset. Ne sisälsivät mm. yli 16 prosentin leikkauksen nuorisoalan järjestöjen valtionavustuksiin.

Hallituksen talousarvioesityksessä leikkauksia on lievennetty siten, että ainoa merkittävä leikkaus kokonaisrahoituksessa kohdistuu nuorisotyön kokeilun, koulutuksen, tutkimuksen ja kansainvälinen yhteistyön rahoitukseen, josta esitetään leikattavaksi yli 60 prosenttia eli noin neljä miljoonaa euroa.

Nuorisotyön kokeilun, koulutuksen, tutkimuksen ja kansainvälisen yhteistyön rahoitus		
2023 TA	2024 TA	2025 HE TA
10,6 miljoonaa euroa	5,6 miljoonaa euroa (-47%)	1,9 miljoonaa euroa (-66%)

Valtakunnallisille nuorisoalan järjestöille hallitus esittää samaa avustusmäärää kuin vuonna 2024 eli 18 miljoonaa euroa. Pieni valonpilkahdus löytyy miljoonan euron määräaikaaisesta panostuksesta koulu- ja oppilaitosnuorisotyöhön.

Heikkenevät resurssit ristiriidassa hallituksen tavoitteiden kanssa

Nuorilta leikkaamisen vaikutuksen ulottuvat kolmelle tasolle: suoraan suomalaisten nuorten arkeen, nuorisotyön mahdollisuuksiin tukea nuoria riittävällä tasolla sekä yhteiskunnan tulevaisuuteen. **Kun nuorilta itseltään kysytään, yhdeksän kymmenestä nuorisotyön piirissä olevasta arvioi, että nuorisotyön väheneminen vaikuttaisi heidän arkeensa negatiivisesti.** 40 prosentilla ei olisi enää ryhmää, johon kuulua, yli puolet näkisi kavereitaan vähemmän ja joka kolmas jäisi elämässään vaille merkityksellisiä aikuisia.

Nuorisoalan järjestöihin sekä esimerkiksi kuntien nuorisotyöhön osuvat leikkaukset ovat suoraan pois nuorilta. Mikäli uhatut leikkaukset toteutuvat hallituskauden loppuun mennessä, puolet valtakunnallisista nuorisoalan järjestöistä uskoo joutuvansa vähentämään henkilöstöä ja siten nuorille suunnattua toimintaa ja tukea. **Eniten häviävät silloin ne nuoret, joilla on jo nyt vähiten, arvioivat nuorisotyötä tuottavat tahot.** Vähemmistöihin kuuluvien sekä harvaan

asutuilla seuduilla asuvien nuorten harrastamisesta ja palveluista tullaan todennäköisesti luopumaan ensimmäisenä.

Edellä mainitun kyselyn mukaan valtionavustusten leikkausten seurauksena nuorille tarjottavien palveluiden, harrastusten ja arjessa läsnäolevien turvallisten aikuisten määrä tulee pienenemään merkittävästi. Mikäli leikkaukset toteutuvat suurina (25 % - 50 %), nuorille tarjottavat harrastukset ja toiminnot vähenisivät, siirtyisivät verkkoon, kallistuisivat merkittävästi ja/tai painottuisivat pääkaupunkiseudulle.

Talousarvioesityksen OKM:n hallinnonalan yhtenä yhteiskunnallisena vaikuttavuustavoitteena on, että yhteiskunnallinen yhdenvertaisuus lisääntyy. Tavoitteet ja todellisuus ovat siis täydessä ristiriidassa, jos nuorten palvelut vähenevät, kallistuvat ja painottuvat Helsingin seudulle.

Nuorten hyvinvoinnin tehokkaampi johtaminen on edellytys tavoitteiden toteutumiselle

Nuorten hyvinvointia ja sen rahoitusta on alettava johtaa. Nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn ja korjaaviin toimenpiteisiin, nuorisotyön eri muotoihin sekä koulutukseen, kuntoutukseen ja työhön pääsemiseen liittyvät asiat ovat tällä hetkellä jakautuneet useamman ministeriön vastuulle. Jaettu vastuu on johtanut siihen, ettei millään taholla ole riittävää käsitystä nuorten hyvinvoinnin eikä syrjäytymisen ehkäisyn kokonaisuudesta eikä päävastuuta sen edistämisestä. Kokonaiskuvan puute johtaa keskenään ristiriitaisiin politiikkatoimiin, ennustamattomiin lopputuloksiin ja tehottomuuteen.

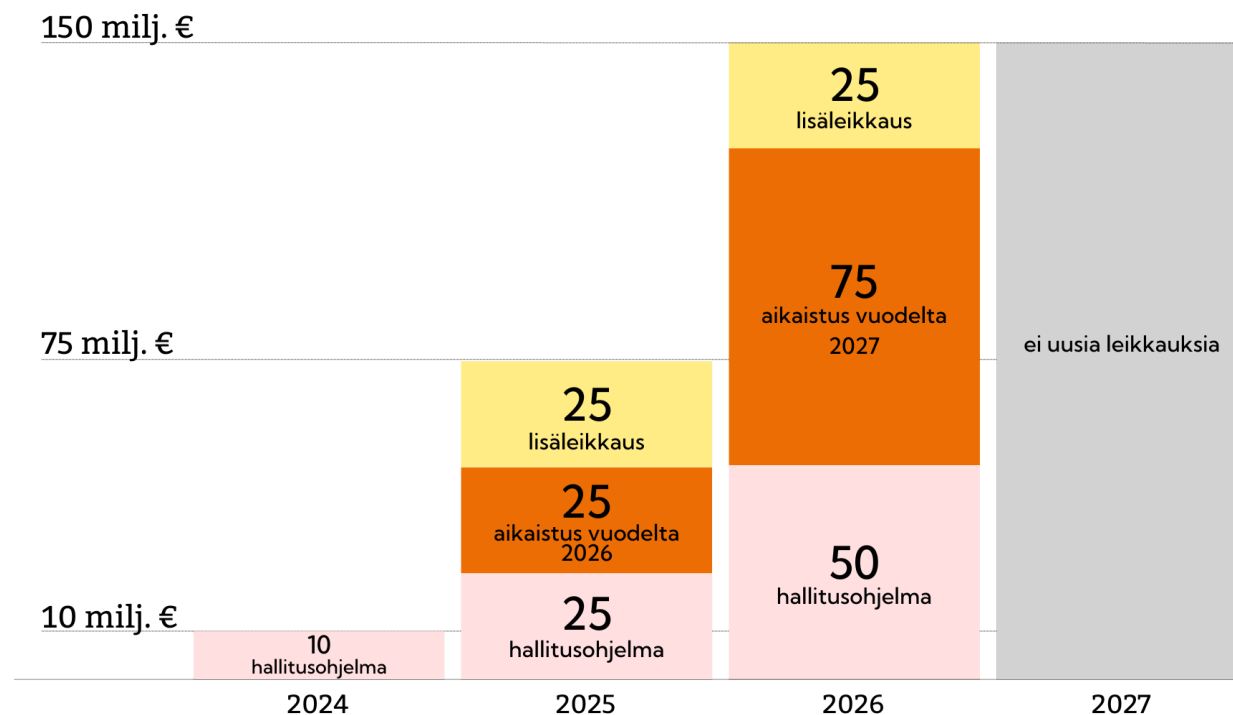
Hallituskaudella 2019-2023 käytössä ollut lapsi- ja nuorisopoliittinen ministeriryhmä osoitti, ettei jaettu vastuu toimi myöskään poliittisessa johdossa. Pieniä askelia kohti koordinoitua on otettu ministeri Bergqvistin VANUPO:n ohjausryhmän avulla, mutta tilanne on edelleen kestänyt.

Kun nuorten hyvinvointia ei tarkastella kokonaisuutena, sille ei ole myöskään painetta tai tosiasiallista mahdollisuutta asettaa tarkoituksenmukaisia tavoitteita eikä toteuttaa tavoitteita johdonmukaisesti. Tavoitetason puuttuminen estää paitsi onnistuneen johtamisen, myös resurssien ohjaamisen kestäväällä tavalla nuorten hyvinvointia parantavaan työhön. Samaan aikaan kun perusrahoitusta uhkaavat merkittävät leikkaukset, esiin nouseviin ongelmiin pyritään tällä hetkellä vastaamaan heikosti vaikuttavilla yksittäisillä hankkeilla ja silppumaisella rahoituksella.

Nuorten hyvinvointityö on osoitettava yhteen vastuuministeriöön, kuten hallitusohjelmassakin viitotetaan. Selkeimmin kokonaisuus asettuisi osaksi opetusministerin

tehtävää, johon kuuluisi siten johdonmukaisesti lapsen ja nuoren kasvun kaaresta vastaaminen. Näin myös nuorisotyö asettuisi osaksi muuta nuorikeskeistä kasvatustyötä, mitä se tosiasiallisesti on.

Nuorisotyön ja -alan rahoitus tulevaisuudessa

Kuvio: OKM:n valtionavustuksiin päätettyjen leikkausten suuruus. Aikaistuksella tarkoitetaan hallitusohjelmassa päätettyjen leikkausten aikaistamista vuodelle kehysriihen päätöksen mukaisesti. Vuodelle 2027 ei ole suunniteltu lisää leikkauksia. Leikkausten kohteet eivät myöskään välttämättä pysy samoina.

Tulevina vuosina nuorisoalan tilanne vielä vaikeampi, koska ensi vuoden aikana hallitus on sopinut päättävänsä 75 miljoonan euron uusista leikkauksista OKM:n valtionavustuksiin. **Mikäli valtionavustusleikkauksia ei päätetä kohtuullistaa, nuorisotyönkin kannalta kovimmat säästöt ovat siis vielä edessä.**

Kansakuntamme menestys riippuu siitä, miten meidän nuorillamme menee, todetaan hallitusohjelmassa. Nuorisotyöhön ja nuoriin kohdistuvat leikkaukset on pystyttävä välttämään. **Ensi vuonna päätettävät valtionavustusleikkaukset on tehtävä harkitusti ja eri palvelujen yhteiskunnallisen tarpeen perusteella, ei esimerkiksi entisen arpajaislain jakosuhteiden pohjalta. Nuoriin on jo kohdistunut merkittäviä leikkauksia ja keväällä sovitut lisäleikkaukset kasasivat lisätaakkaa heidän kannettavakseen.**

Helsingissä 23.10.2024

Aleksi Sandroos
Puheenjohtaja

Anna Munsterhjelm
Toiminnanjohtaja

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry

Lisätiedot: Vaikuttamistyön päällikkö Petra Pieskä, petra.pieska@nuorisoala.fi, 040 5855 392